کد خبر: ۲۹۴۵۴۵
دوشنبه ۲۰ بهمن ۱۴۰۴ ۱۳:۴۱

گزارش رصد فرهنگی (۹۶)

در جست‌وجوی زندگی و آزادی؛ مروری بر ارزش‌ها و نگرش‌های نسل زد

یکی‌دیگر از گزارش‌های مرکز رصد فرهنگی مروری بر ارزش‌ها و نگرش‌های نسل زد است که جوان و جوانی در ایران امروز در چهارچوب دیالکتیک ارادهٔ عاملیت و محدودیت‌های ساختاری مورد تحلیل قرار داده و باتوجه‌به بستر اجتماعی و ویژگی‌های خاص آن با این نگاه، دیدگاه جوانان پیرامون خانواده، کار و مصرف، دین‌داری، فراغت، رسانه، وضعیت جامعه، نظام سیاسی و مهاجرت و براساس خصایص ساختاری خاص جامعهٔ ایران بررسی کرده است. این پژوهش در پاییز سال ۱۴۰۴ در مرکز رصد فرهنگی منتشر شده است.

جوانان گروهی همگن نیستند و ارزش‌ها و نگرش‌های آن‌ها در قالب یک طیف بحث‌شدنی است. با این حال به نظر می‌رسد ارزش‌ها و نگرش‌های عموم جوانان در حوزه‌های مختلف بدین صورت است:

در حوزه ازدواج و خانواده، اکثر جوانان سن زیر سی سال را سن مناسب برای ازدواج می‌دانند. به نظر می‌رسد ارزش‌ها و نگرش‌های جوانان آمیزه‌ای از قدیم و جدید یا به عبارتی تداوم گذشته در اشکال و معانی جدید است. برای نمونه گروهی از جوانان که ازدواج کرده‌اند همانند گذشتگان قائل به ضرورت اهمیت و ارزشمندی ازدواج هستند. با این حال بسیاری از آن‌ها در مورد رابطه زن و مرد در خانه با دیدگاه‌های سنتی و مردم‌سالارانه موافق نیستند که این حاکی از بازتولید نهاد خانواده و ازدواج به عنوان نهادی قدیمی در اشکال جدید است. همچنین درصد چشمگیری از جوانان معتقدند مادری یک فضیلت است و مایل هستند خودشان در آینده صاحب فرزند شوند. در عین حال بسیاری از آن‌ها تمایلی به ازدواج ندارند و زندگی مجردی را به ازدواج ترجیح می‌دهند. در چارچوب تبیین ساختاری، آن‌طور که جنادله توضیح می‌دهد به نظر می‌رسد ترجیح تجرد نه انتخابی داوطلبانه و آزادانه که به دلیل شرایط جامعه است.

برای نمونه در حالی که در سال ۱۳۹۰، قیمت دلار هزار تومان بود، در حال حاضر حدود ۱۱۰ هزار تومان است؛ یعنی ده هزار درصد کاهش ارزش پول ملی، دراین وضعیت ترجیح تجرد و تنهایی به ازدواج دور از ذهن نیست. در این میان بازهم آنچه مهم است افزایش ظرفیت پذیرش تفاوت‌ها و به رسمیت شناختن تنهایی و تجرد به مثابه سبکی از زندگی است.

به لحاظ دین داری، پایبندی به رفتارهای دینی واجب مثل نماز و روزه یا مناسک جمعی مثل شرکت در نمازهای جماعت در جوانان چندان زیاد نیست. با این‌حال، درصد باورهای دینی در آن‌ها پذیرفته است، هر چند که به عناصر رسمی و سنتی دین داری از جمله اعتماد به روحانیت، تقلید از روحانیت و موضع سخت‌گیرانه به حجاب و مهمانی‌های مختلط جایگاه پیشین خود را نزد بسیاری از جوانان از دست داده‌اند. این موضوع نیز در قالب تبیین ساختاری قابل توضیح است. بسیاری از جوانان گرچه از لحاظ فردی به خدا، پیامبر، امامان و آخرت باور دارند اما وقتی در شرایطی قرار می‌گیرند که امور دینی تحمیل می‌شود با دین به صورت ابزاری و ریاکارانه برخورد می‌شود، به سوالات و ابهامات آن‌ها پاسخ منفی داده نمی‌شود، ترجیح می‌دهند هر چند در نهان باورهای دینی دارند اما در آشکار رفتارهایی که همسو با فرهنگ دینی رسمی جامعه است، انجام ندهند.

به لحاظ مصرف و کار؛ مصرف برای خودنمایی یا مصرف برای مصرف نزد جوانان پررنگ و فراگیر نیست و اکثر

آن‌ها در مصرف بیشتر به کیفیت و دوام کالا اهمیت می‌دهند.

در حوزه فراغت؛ جوانان حدود ۱۲ ساعت در هفته زمان فراغت دارند. آن‌ها عمدتا در این زمان فیلم و سریال می‌بینند از شبکه‌های اجتماعی استفاده می کنند و بازی‌های رایانه‌ای انجام می‌دهند و ورزش می‌کنند یا به موسیقی گوش می‌دهند و بدین صورت فعالیت فراغتی ترکیبی هستند از آنچه در رسانه و شبکه‌های اجتماعی می‌بینیم.